

Michał Boksa
Poznań

**MATERIAŁY MARII CIEMNIEWSKIEJ
(1929–2020)
(P.III–121)**

Maria Ciemniewska urodziła się 12 lutego 1929 r. w Śmiglu (pow. kościański) jako córka Tadeusza i Zofii z domu Daszkiewicz. W latach 1936–1939 uczęszczała do Prywatnej Szkoły Powszechnej Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego w Poznaniu. We wrześniu 1939 r. ewakuowała się wraz z rodziną na wschód. Prawie cały okres okupacji hitlerowskiej spędziła w Ossównie (pow. Węgrów). W październiku 1944 r. przeniosła się wraz z matką do Węgrowa. Po wojnie zamieszkała w Gorzowie Wielkopolskim, gdzie uczęszczała do Państwowego Liceum im. Tadeusza Kościuszki. W 1949 r. zdała egzamin maturalny.

W 1949 r. rozpoczęła studia na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Poznańskiego (UP), które kontynuowała w Wyższej Szkole Rolniczej (WSR) w Poznaniu. Podczas studiów należała do Bratniej Pomocy Stowarzyszenia Studentek i Studentów UP oraz Zrzeszenia Studentów Polskich. Praktyki studenckie odbyła w PGR Lubikowo i majątku WSR w Poznaniu w Złotnikach. W 1953 r. uzyskała stopień inżyniera rolnictwa, a rok później obroniła pracę magisterską pt. *Wpływ nawożenia na plon i jakość ziarna 5 odmian jęczmienia jarego. Doświadczenie wykonane w Zakładzie Doświadczalnym Złotniki 1953*, napisaną pod kierunkiem prof. Wacława Łastowskiego i prof. Felicjana Dembińskiego w Zakładzie Szczegółowej Uprawy Roli i Roślin WSR w Poznaniu.

W październiku 1954 r. podjęła pracę jako asystent w Katedrze Ekonomiki Socjalistycznych Gospodarstw Rolnych (przemianowanej następnie na Katedrę Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa) na Wydziale Rolniczym WSR w Poznaniu. Od stycznia 1957 r. była tamże starszym asystentem.

W 1954 r. ukończyła kurs dla likwidatorów szkód gradowych i zdała egzamin na likwidatora Państwowego Zakładu Ubezpieczeń (PZU). W 1956 r. pracowała jako sezonowy likwidator szkód gradowych Oddziału Wojewódzkiego PZU w Poznaniu. W latach 1962–1964 była ławnikiem Sądu Powiatowego w Poznaniu.

W 1964 r. obroniła pracę doktorską pt. *Zużycie robocizny w gospodarstwach chłopskich. (Wskaźnik przeliczeniowy robocizny)*, napisaną w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa WSR w Poznaniu pod kierunkiem prof. doc. dr Wacława Pytkowskiego i uzyskała stopień doktora nauk rolniczych.

Od 1964 r. była adiunktem w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa na Wydziale Rolniczym WSR w Poznaniu. Od 1970 r. była adiunktem w Instytucie Nauk Ekonomiczno-Rolniczych na Wydziale Rolniczym WSR w Poznaniu. Od 1985 r. była starszym wykładowcą w Akademii Rolniczej (AR) w Poznaniu. W uczelni tej była współpracowniczką prof. dr. hab. Wacława Pytkowskiego w Katedrze Ekonomiki i

Organizacji Rolnictwa, którą tenże kierował od 1960 r. Później katedra ta została przemianowana na Instytut Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa. W tejże Katedrze / Instytucie prowadzone były prace z zakresu: teorii ekonomiki i organizacji gospodarstw rolnych; organizacji przedsiębiorstw rolniczych i ogrodniczych; modelowych struktur organizacyjnych; efektywności postępu technicznego, analizy ekonomicznej procesów produkcyjnych i czynników produkcji w rolnictwie; form organizacyjnych i dynamiki usług produkcyjnych w rolnictwie; procesów społeczno-ustrojowych zachodzących w rolnictwie; upowszechniania stosowania w badaniach metod matematycznych m.in. zastosowania metod optymalizacyjnych i matematycznych do badań efektywności produkcji zwierzęcej.

Maria Ciemniewska zajmowała się problematyką organizacji pracy ze szczególnym uwzględnieniem pracochłonności. Opublikowała liczne cenne prace, które wniosły wiele nowego do zasad organizacji pracy. Opracowała wskaźniki pracochłonności w produkcji roślinnej i zwierzęcej. Ustaliła, że głównymi czynnikami kształtującymi poziom pracochłonności były: stopień intensywności produkcji i poziom zmechanizowania pracy. Zajmowała się też zagadnieniem wynagrodzenia za pracę i wpływu motywatorów na aktywność i wydajność pracy. Była autorką skryptów AR w Poznaniu: *Przewodnika do ćwiczeń z ekonomiki i organizacji gospodarstw rolnych* (Poznań 1977) oraz *Przewodnika do ćwiczeń z projektowania gospodarstw rolnych* (Poznań 1980).

Od 1955 r. do lat 80-tych należała do Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP), będąc członkiem Zarządu Uczelnianego ZNP w WSR / AR w Poznaniu. Od 1962 r. należała do Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (PTE), gdzie pełniła funkcje sekretarza Sekcji Rolniczo-Ekonomicznej przy PTE oraz członka Zarządu Wojewódzkiego PTE w Poznaniu. Była też członkiem Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa (od 1968 r.) oraz Naczelnej Organizacji Technicznej – Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Rolnictwa.

Od 1955 r. należała do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), gdzie pełniła funkcje wiceprezesa (od 1968 r.), prezesa (od 1977 r. do przejścia na emeryturę) i ponownie wiceprezesa (po przejściu na emeryturę) Koła PTTK w WSR / AR w Poznaniu. Zdobyła też uprawnienia Strażnika Ochrony Przyrody.

Ponadto była członkiem Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego Oddział Wielkopolski w Poznaniu, członkiem i sekretarzem (1991–1997) zarządu Klubu Inteligencji Katolickiej w Poznaniu, Stowarzyszenia Miłośników Miasta Poznania, Stowarzyszenia Pamięci Generała Józefa Dowbor-Muśnickiego, Stowarzyszenia Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich oraz Stowarzyszenia Miłośników Tradycji Mazurka Dąbrowskiego. Była jednym z ofiarodawców Poznańskiego Muzeum Archidiecezjalnego. Przekazane przez nią dary znajdują się w Salonie Ofiarodawców.

W 1990 r. przeszła na emeryturę, pozostając nadal związana z macierzystą uczelnią jako członek Stowarzyszenia Absolwentów AR w Poznaniu oraz członek założyciel i członek zarządu Koła Seniorów AR w Poznaniu.

Została odznaczona m. in. srebrną odznaką Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (1972), złotą odznaką Związku Nauczycielstwa Polskiego (1975), Złotym Krzyżem Zasługi (1975), Odznaką Honorową Miasta Poznania (1977), Złotą Odznaką Honorową Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (1980), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1983), srebrną odznaką Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (1983), medalem *Zasłużony dla Akademii Rolniczej w Poznaniu* (1989), złotą odznaką Polskiego

Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (1989). Ponadto otrzymała: nagrodę indywidualną II stopnia za osiągnięcia dydaktyczne, popularyzatorskie i społeczne (1985), nagrodę indywidualną III stopnia Rektora AR w Poznaniu za osiągnięcia w dziedzinie badawczej (1985), nagrodę zespołową II stopnia Rektora AR w Poznaniu za osiągnięcia w dziedzinie społeczno-organizacyjnej (1987), nagrodę indywidualną II stopnia Rektora AR w Poznaniu za osiągnięcia w dziedzinie dydaktycznej, popularyzatorskiej i społecznej (1988).

Maria Ciemniowska rodziny nie założyła. Zmarła 17 maja 2020 r. w wieku 91 lat. Została pochowana 22 maja tegoż roku na poznańskim Cmentarzu Komunalnym nr 2 na Junikowie.

Maria Ciemniowska przekazała swoje materiały w darze do Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu w dwóch ratach: 13 lipca 2000 r. (nr księgi nabytków B/204) i 7 lutego 2005 r. (nr księgi nabytków B/241). Pochodzą one z lat 1920–2020. Ich opracowaniem zajmował się autor inwentarza w latach 2006–2020.

Spuścizna została podzielona na 4 grupy: I. Materiały twórczości naukowej; II. Materiały działalności i biograficzne, III. Materiały rodzinne, IV. Załączniki. W ramach poszczególnych grup obowiązuje układ chronologiczno-rzeczowy.

Grupa I liczy dwie jednostki. Zawiera materiały twórczości naukowej z lat 1954–1964. Są to teksty pracy magisterskiej pt. *Wpływ nawożenia na plon i jakość ziarna 5 odmian jęczmienia jarego* (j. 1) i doktorskiej pt. *Zużycie robocizny w gospodarstwach chłopskich (Wskaźnik przeliczeniowy robocizny)* (j. 2)

Grupa II liczy 5 jednostek. Zawiera materiały działalności w Wyższej Szkole Rolniczej (Akademii Rolniczej) w Poznaniu (j. 3) oraz biograficzne z lat 1944–2020. Wśród materiałów biograficznych znajduje się autobiografia Marii Ciemniowskiej (j. 4), jej dokumenty osobiste (j. 5), dokumentacja przebiegu nauki w gimnazjum i liceum ogólnokształcącym oraz studiów wyższych na UP i WSR w Poznaniu (j. 6), nekrologi i klepsydry (j. 7).

Grupa III liczy 6 jednostek i obejmuje materiały rodzinne po ojcu Tadeuszu (j. 8–11) oraz matce Zofii (j. 12–13) z lat 1920–1973. Wśród materiałów po ojcu znajdują się jego dokumenty osobiste, życiorys i wspomnienie o nim (j. 8), materiały z okresu liceum i studiów na UP (j. 9), korespondencja wychodząca (j. 10) i wpływająca (j. 11). Materiały po matce, to dokumenty osobiste i życiorys (j. 12) oraz korespondencja wpływająca (j. 13).

Grupa IV (załączniki) to dwie jednostki zawierające prace autorki spuścizny (j. 14) oraz nadbitki publikacji pracowników Katedry Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa WSR/AR w Poznaniu (j. 15) z lat 1958–1984.

W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu materiałom Marii Ciemniowskiej nadano sygnaturę P.III–121. Po uporządkowaniu rozmiar zespołu to 0,13 mb. Inwentarz zawiera 15 jednostek archiwalnych, uzupełnionych 4 aneksami.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Marii Ciemniowskiej, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu, P.III–121, j. 3–7.
2. *Dzieje akademickich studiów rolniczych i leśnych w Wielkopolsce 1919–1969*, praca zbiorowa pod red. S. Barbackiego, Z. Borny i E. Matusiewicza, Poznań 1970, s. 378.

3. Wielicki Wacław, *Wacław Pytkowski 1904–1989*, Poznań 2010, s. 74–76, il.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1–2
II. Materiały działalności i biograficzne	3–7
III. Materiały rodzinne	8–13
IV. Załączniki	14–15
Aneksy	1–4

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

- Wpływ nawożenia na plon i jakość ziarna 5 odmian jęczmienia jarego. Doświadczenie wykonane w Zakładzie Doświadczalnym, Złotniki 1953*
Praca magisterska
1954, rkp., masz., sz., k. 83
- Zużycie robocizny w gospodarstwach chłopskich. (Wskaźnik przeliczeniowy robocizny)*
Praca doktorska
1964, rkp., masz., sz., k. 123

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI I BIOGRAFICZNE

- Wyższa Szkoła Rolnicza/Akademia Rolnicza w Poznaniu
Zaświadczenia, zawiadomienia, korespondencja
1954–1990, rkp., masz., druk, l., k. 36
- Moje życie – fakty i obrazy ze wspomnień*
Autobiografia
2004, wydruk komp., l., k. 20 + dyskietka
- Dokumenty osobiste
Legitymacje studenckie, pracownicze, członkowskie, do medali i odznaczeń, zaświadczenia
1944–1987, rkp., masz., druk, j. niem., pol, l. i sz., k. 98, fot. 1
- Nauka w gimnazjum i liceum ogólnokształcącym oraz studia wyższe
Świadectwa, legitymacja, indeks, dyplomy, zaświadczenia
1947–1955, rkp., masz., druk, j. łac. i pol., l. i sz., k. 73
- Zgon i pogrzeb
Nekrologi i klepsydry
2020, druk., kkp., l., k. 6

III. MATERIAŁY RODZINNE

8. Tadeusz Ciemniewski (ojciec)
Legitymacje, świadectwa, dyplomy odznaczeń, zameldowania policyjne, umowa najmu, zaświadczenia, materiały dot. służby wojskowej, życiorys i wspomnienia 1924–1973, rkp., masz., druk, j. niem., pol., l., k. 42
9. Tadeusz Ciemniewski (ojciec)
Świadectwa, książeczka legitymacyjna, dyplomy, zaświadczenia, wykazy wykładów i ćwiczeń
1920–1925, rkp., masz., druk, l. i sz., k. 47
10. Jw.
Korespondencja wychodząca do Zuzanny Daszkiewicz i adresatów nieustalonych
1927 i b.d., rkp., l., k. 12
11. Jw.
Korespondencja wpływająca. Instytucje M–W
1924–1951, rkp., masz., druk, l. 38, zob. aneks 1
12. Zofia Ciemniewska (matka)
Dowód osobisty, legitymacje, zawiadomienia, zaświadczenia, życiorys
1932–1969, rkp., masz., druk, j. niem., j. pol., l. i sz., k. 25, fot. 1
13. Jw.
Korespondencja wpływająca K–U i nadawca nieustalony
1936–1973, rkp., druk, l., k. 13, zob. aneks 2

IV. ZAŁĄCZNIKI

14. Robocizna, produkcja rolna
Teksty artykułów M. C.
Ok. 1962–1984, druk, j. ang., pol. ros., sz., k. 33, zob. aneks 3
15. Rolnictwo
Nadbitki publikacji pracowników Katedry Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa WSR / AR w Poznaniu
1958–1962 i b.d., rkp., druk, sz., k. 83, zob. aneks 4

ANEKS 1

- J. 11. Tadeusz Ciemniewski (ojciec)
Korespondencja wpływająca. Instytucje M–W		
Minister Ziem Odzyskanych	1947	l. 1
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	1927–1937	l. 6
Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	1950–1951	l. 2
Urząd Wojewódzki Poznański	1932–1936	l. 3
Urząd Wojewódzki Poznański Ekspozytura w Gorzowie	1949	l. 2
Wojewoda Poznański	1924–1946	l. 24

ANEKS 2

J. 13. Zofia Ciemnińska (matka)

Korespondencja wpływająca K-U i nadawca nieustalony		
Kaysiewicz Henryk	1972	1. 2
Szczygielski Wacław	1973	1. 1
Urząd Wojewódzki Poznański	1936	koperta 1
Nadawca nieustalony	1973	1. 2

ANEKS 3

J. 14. Robocizna, produkcja rolna

1. Ciemnińska Maria, *Kształtowanie się robocizny w gospodarstwach chłopskich w latach 1927–1961*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, z. 4, s. 71–84.
2. Pytkowski Wacław, Ciemnińska Maria, Święcicki Wiktor, *Zasady projektowania urządzania gospodarstw przyszkolnych*, „Rocznik Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu”, 37: 1967, s. 91–99.
3. Ciemnińska Maria, *Zużycie robocizny w gospodarstwach chłopskich*, „Roczniki Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu”, 37: 1967, s. 3–18.
4. Pytkowski Wacław, Ciemnińska Maria, Rachwał Stanisław, *Efektywność pracy w PGR*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 72: 1974, s. 101–117.
5. Ciemnińska Maria, *Koszty produkcji ziarna kukurydzy w gospodarstwach indywidualnych*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 147: 1984, s. 45–51.

ANEKS 4

J. 15. Rolnictwo

1. Pytkowski Wacław, *Wiktor Schramm. Wspomnienie pośmiertne*, „Roczniki Nauk Rolniczych”, T. 75–G–2, 1958, s. 387–408.
2. Staniewicz Witold, *Zagadnienia struktury rolnictwa polskiego*, „Roczniki i Sprawozdania. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Oddział w Poznaniu”, T. 6, 1960, s. 233–242.
3. Kłoczowski Eugeniusz, *Początki badań nad ograniczeniem transportu w podwórzu*, „Roczniki Nauk Rolniczych”, T. 75–G–4, 1959, s. 853–891.
4. Staniewicz Witold, *Sekcja Leśna Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1949*, [w:] *Opuscula Casimiro Tymieniecki*, Poznań 1959, s. 285–303.
5. Pytkowski Wacław, *Efektywność nakładów w gospodarstwach chłopskich*, „Roczniki Nauk Rolniczych”, T. 76–G–4, 1962, s. 733–779.
6. Staniewicz Witold, *Zagadnienie bazy paszowej w Polsce Ludowej*, s. 13–21.